

سخنرانی‌های گروه مطالعات علم
مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران

فضیلت‌های نظری و هدف(های) علم

موسی محمدیان

دانشگاه احمدآباد هند

چکیده

«علم عقلانی است» و «علم پیشرفتِ معرفتی دارد.» این گزاره‌ها، اگرچه شاید ابتدائاً حقایق پیش‌پاافتاده محسوب شوند، چالش‌های مهمی را برای فیلسوفان علم ایجاد می‌کنند. مثلاً، بسیاری عقلائیّت علم را عقلانیّت ابزاری می‌دانند که باید در چارچوب به‌کارگیری وسیله‌های مناسب برای رسیدن یا نزدیک شدن به هدف(های) مشخص فهمیده شود. «پیشرفت» نیز اغلب با رسیدن یا نزدیک شدن به هدف(های) مشخص یکی گرفته می‌شود. بنابراین، فهم دقیق «حقایق پیش‌پاافتاده» بالا نیازمند نظریه‌ای درباره هدف(های) علم است. در این مقاله می‌کوشم نظریه‌ای درباره هدف(های) علم پیش‌نهم. مدّعی من این است: علم در پی ایجاد نظریه‌هایی است با بالاترین درجه تمام فضیلت‌های نظری. مقصودم از «فضیلت‌های نظری» ویژگی‌هایی است از قبیل سازگاری درونی و بیرونی، تطابق تجربی، سادگی، توان تبیینی، توان پیش‌بینی، دامنه گسترده و غیره. در دفاع از این مدعا استدلال می‌کنم که اولاً (برخلاف نظر همپل و سوبر) اگر برخی از فضیلت‌های نظری مقوم هدف(های) علم باشند، آنگاه باید تمام فضیلت‌های نظری مقوم هدف(های) علم باشند وگرنه نتایج به‌وضوح نادرستی درباره عقلانیّت و پیشرفت علم حاصل می‌شود. ثانیاً مدّعی خودم را با سه نظریه مهم رقیب درباره هدف(های) علم مقایسه می‌کنم: (۱) حلّ معما/مسأله (دیدگاه کوون و لاودن)، (۲) صدق (دیدگاه اغلب طرفداران واقع‌گرایی علمی)، و (۳) شناخت (که اخیراً برد از آن دفاع کرده). نشان خواهم داد که پیشنهاد من شکل پخته‌تر (۱) است، تفسیر دقیقی از (۲) ارائه می‌دهد، و برخلاف (۳) می‌تواند معضل پیشرفت از طریق شناخت بی‌اهمیت را حل کند.

تاریخ برگزاری:

یکشنبه ۲۵ مهرماه ۱۴۰۰

ساعت ۱۷ الی ۱۹

لینک ورود به جلسه:

<http://irip.ac.ir/u/136>

حضور در سخنرانی برای عموم علاقه‌مندان آزاد است.